

การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน

วิถีทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยไปสู่ระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน^๑ อย่างแท้จริง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมายในประเทศไทยได้รับการรับรองเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๗๐^๒ ซึ่งได้บัญญัติให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และคำร้องขอเสนอกฎหมายนั้นต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอมาด้วย ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ รวมทั้งการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ สำหรับการเข้าชื่อเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นไปตามมาตรา ๓๑๓^๓ ซึ่งได้บัญญัติว่า ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่า

๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอหรือร่วมเสนอญัตติดังกล่าวได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้ ส่วนประชาชนไม่มีสิทธิเสนอญัตติดังกล่าวแต่อย่างใด

ส่วนสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประชาชนได้รับการบัญญัติรับรองครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙^๔ ซึ่งได้บัญญัติว่า ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

* นางสาวจิตรกาน เจียรตระกูล วิทยากรชำนาญการ สำนักกฎหมาย

^๑ “อับราฮัม ลินคอล์น ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๓, <https://www.stock2morrow.com/article-detail.php?id=1907>

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๔ ตอนที่ ๕๕ ก (๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐): ๔๑.

^๓ เฟิ่งอ๋าง, น.๘๔ - ๘๕.

^๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก (๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐): ๑๑๗.

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองสิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนไว้ในมาตรา ๑๓๓^๕ ว่า ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน และจะเสนอได้ก็แต่โดย (๑) คณะรัฐมนตรี (๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน และ (๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน เข้าชื่อเสนอกฎหมาย ตามหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ส่วนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๑)^๖ กล่าวคือ ผู้ที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

นอกจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันจะได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายแล้ว ยังได้บัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตรากฎหมายตามหลักการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง^๗ ซึ่งบัญญัติว่า ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

ทั้งนี้ ที่ผ่านมา ในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ พบว่ามีสภาพปัญหาหรือความไม่สะดวกในการเข้าชื่อและรวบรวมเอกสารในทางปฏิบัติบางประการ เช่น ตามพระราชบัญญัติ

ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗^๘ ได้บัญญัติถึงเอกสารประกอบการยื่นเรื่องเสนอกฎหมายว่าต้องมีเอกสารประกอบ คือ (๑) ร่างพระราชบัญญัติที่จะเสนอให้รัฐสภาพิจารณา และ (๒) แบบแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อที่อยู่ ลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายและผู้แทนการเสนอกฎหมายตามที่ประธานรัฐสภากำหนด พร้อมทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้ และสำเนาทะเบียนบ้านของทุกคน จึงมีสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น^๙ คือ หากประชาชนมีความสนใจจะเข้าร่วมการเข้าชื่อเสนอกฎหมายก็อาจขาดโอกาสนั้น เพราะโดยปกติแล้วประชาชนทั่วไปไม่พกทะเบียนบ้านติดตัวเหมือนกับบัตรประจำตัวประชาชน

แต่ปัจจุบันตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๖^{๑๐} ได้บัญญัติถึงเอกสารประกอบการเข้าชื่อเสนอกฎหมายว่าต้องมีเอกสารประกอบ คือ (๑) ร่างพระราชบัญญัติพร้อมด้วยบันทึกประกอบ และ (๒) รายชื่อของผู้ริเริ่มพร้อมด้วยสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้ และมีหมายเลขประจำตัวประชาชนของผู้ยื่น โดยมิได้บัญญัติให้ต้องมีสำเนาทะเบียนบ้าน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้มีการแก้ไขสภาพปัญหาในเรื่องของเอกสารประกอบดังกล่าวแล้ว แต่ปัจจุบันก็ยังคงมีสภาพปัญหาอื่น ๆ เช่น การกำหนดให้ผู้แทนการเสนอกฎหมายหรือผู้ริเริ่มมีหน้าที่ต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติด้วยตนเอง และมีหน้าที่รวบรวมรายชื่อพร้อมเอกสารประกอบการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย รวมถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบเอกสารการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย และการประกาศรายชื่อที่กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรต้องตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารตามที่กฎหมายกำหนด พร้อมทั้ง

^๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก (๖ เมษายน ๒๕๖๐): ๓๘.

^๖ เฟิงอ้าง, น.๗๖.

^๗ อ้างแล้ว เิงอรธที่ ๔, น.๒๐.

^๘ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๔๒, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๒๐ ก (๒๕ มีนาคม ๒๕๔๒): ๓๑ - ๓๒.

^๙ กลุ่มงานเข้าชื่อเสนอกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, “เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน,” จัดโดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, ๒๕๖๓: น.๓๔.

^{๑๐} พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๐ ตอนที่ ๑๑๙ ก (๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๖): ๒ - ๓.

การออกหมายเลขกำกับประจำชุดเอกสาร ต่อจากนั้นจะต้องนำเอกสารการเข้าชื่อเสนอกฎหมายทุกชุดมาบันทึกหมายเลขประจำตัวประชาชนในระบบที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรสร้างขึ้น เพื่อรวบรวมหมายเลขประจำตัวประชาชนทั้งหมดไว้ในฐานข้อมูล และส่งให้สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง ตรวจสอบว่าหมายเลขประจำตัวประชาชนนั้นเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ และเมื่อกรมการปกครองได้ส่งข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอกฎหมายมาให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ยังจะต้องจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมาย และจัดทำหนังสือแจ้งไปยังผู้มีรายชื่อเป็นผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมาย^{๑๑} ทุกคน นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเรื่องการกำหนดให้ใช้สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนเป็นเอกสารประกอบเพื่อยืนยันตัวตนของผู้เสนอกฎหมายเป็นจำนวนมาก อาจเป็นการสร้างภาระค่าใช้จ่ายต่อประชาชน และเมื่อไม่ได้ใช้เอกสารนั้นแล้วยังจะเป็นการเพิ่มปริมาณขยะตลอดจนเป็นการเพิ่มภาระการจัดเก็บเอกสาร

แต่สภาพปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น อาจได้รับการแก้ไขและปรับปรุงต่อไป เพราะพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นและประกาศใช้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และนำมาบังคับใช้เกี่ยวกับการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^{๑๒} โดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเท่านั้น ในการนี้ รัฐสภาจะต้องตรากฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายขึ้นใหม่เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ต่อไป และตามแผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายยังกำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. เป็นกฎหมายเพื่อการปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ อีกด้วย^{๑๓}

สำหรับการใช้สิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พบว่า ที่ผ่านมาประชาชนได้เข้าชื่อกันเสนอกฎหมาย จำนวน ๔๙ ฉบับ และในจำนวนนี้มีการประกาศใช้เป็นกฎหมาย จำนวน ๑ ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ผู้ริเริ่ม นายมงคลสิทธิ์ พุกะนัตต์) ซึ่งได้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา^{๑๔} และต่อมาได้มีการประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

ปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓^{๑๕} เห็นชอบให้เสนอร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ต่อรัฐสภาเป็นเรื่องด่วน และเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ โดยยังคงหลักการสำคัญไว้ในร่างมาตรา ๕^{๑๖} ว่า การเข้าชื่อเสนอกฎหมายต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อกันจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน ส่วนการเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อกันจำนวนไม่น้อยกว่า

^{๑๑} อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ ๘, น.๓๘.

^{๑๒} อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ ๘, น.๑.

^{๑๓} อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ ๔, น.๘๗.

^{๑๔} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, “การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๓, https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/more_news.php?cid=3073

^{๑๕} สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล, “สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๓, <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/31518>

^{๑๖} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, “ชาวประชาสัมพันธ์ ความคืบหน้าร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเสนอร่างฯ ต่อรัฐสภา),” สืบค้นเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๓, https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=69859&filename=propose_law

๕๐,๐๐๐ คน แต่หลักเกณฑ์ วิธีการ และกระบวนการในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนมีความแตกต่างกันไปจากพระราชบัญญัติฉบับเดิม กล่าวคือ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติให้มีการเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ในมาตรา ๘^{๑๗} ว่า ในกรณีที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถยืนยันตัวบุคคลและตรวจสอบความเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ การเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวให้กระทำได้โดยไม่ต้องลงลายมือชื่อ ดังนั้น ในอนาคตการใช้สิทธิของประชาชนในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายจะมีความง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น^{๑๘} และการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ยังจะส่งผลให้การใช้กระดาษ รวมทั้งมีระบบ Digital ID เพื่อใช้พิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลด้วย

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้จัดโครงการ : การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน โดยมุ่งหวังให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และมีกิจกรรมที่น่าสนใจ คือ กิจกรรมการแข่งขันออกแบบแพลตฟอร์มการเข้าชื่อเสนอกฎหมายทางอิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้หัวข้อ “Change role, Change form, Make it easy with e-Initiative ปรับบทบาท เปลี่ยนรูปแบบ ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายด้วย e-Initiative” ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๓ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และสะท้อนปัญหาและอุปสรรคในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย^{๑๙}

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พบว่า สหภาพยุโรป (EU) ก็ได้พัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย^{๒๐} ในขั้นตอนการรวบรวมรายชื่อผู้สนับสนุนข้อเสนอของกลุ่มผู้ริเริ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้พลเมืองของสหภาพยุโรปซึ่งอยู่ในพื้นที่หลายประเทศ สามารถเข้าชื่อได้โดยง่าย สำหรับกระบวนการในการเข้าชื่อยื่นข้อเสนอของสหภาพยุโรปนั้น จะต้องมีผู้ริเริ่มในการยื่นข้อเสนอจำนวนอย่างน้อย ๗ คน ซึ่งแต่ละคนต้องอยู่ในประเทศสมาชิกสหภาพ

ยุโรปคนละประเทศกัน จากนั้นเมื่อรวบรวมรายชื่อได้แล้ว จึงยื่นข้อเสนอต่อคณะเจ้าหน้าที่ของสหภาพยุโรปเพื่อพิจารณาข้อเสนอ นั้น โดยคณะเจ้าหน้าที่มีระยะเวลาในการตรวจสอบข้อเสนอเป็นระยะเวลา ๒ เดือน หากคณะเจ้าหน้าที่เห็นชอบจะประชาสัมพันธ์ข้อเสนอผ่านทางเว็บไซต์ของสหภาพยุโรป ส่วนคณะผู้ริเริ่มที่ได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอข้อเสนอแล้ว ต้องไปรวบรวมรายชื่อผู้สนับสนุนให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน ภายในระยะเวลา ๑๒ เดือน โดยสามารถที่จะรวบรวมรายชื่อด้วยการใช้แบบฟอร์มกระดาษหรือระบบออนไลน์ก็ได้ ในส่วนของระบบออนไลน์นั้น คณะผู้ริเริ่มสามารถใช้ระบบออนไลน์ของสหภาพยุโรป หรือสร้างระบบออนไลน์ขึ้นมาเองก็ได้ ต่อมาเมื่อได้จำนวนผู้สนับสนุนครบถ้วนแล้วให้นำมาเสนอต่อคณะเจ้าหน้าที่ของสหภาพยุโรป จากนั้นจะมีการเชิญคณะผู้ริเริ่มมาให้ความเห็นในข้อเสนอต่อคณะเจ้าหน้าที่ และเปิดให้มีการอภิปรายข้อเสนอของผู้ริเริ่มเป็นการทั่วไปในสภาสหภาพยุโรป และหากสภาเห็นชอบกับข้อเสนอ นั้นแล้วก็จะนำไปสู่การจัดทำเป็นร่างกฎหมายเพื่อเสนอให้สภาสหภาพยุโรปพิจารณาต่อไป หรืออาจออกเป็นมาตรการอื่นที่ไม่ใช่กฎหมายเพื่อดำเนินการรองรับข้อเสนอที่ได้รับความเห็นชอบแล้วนั้นก็ได้

สำหรับประเทศไทย การเสนอร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. เพื่อปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนดังกล่าว จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และแสดงให้เห็นว่าคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาให้ความสำคัญกับการใช้สิทธิของประชาชนในเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในขณะนี้ ควรมีระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลที่มีความน่าเชื่อถือ มีคุณภาพ และสามารถตรวจสอบได้อย่างถูกต้องด้วย ■

^{๑๗} เฟิ่งอ๋าง.

^{๑๘} อังแล้ว เจริงอรรถที่ ๘, น.๓๘.

^{๑๙} อังแล้ว เจริงอรรถที่ ๘, น.๑ - ๓.

^{๒๐} อังแล้ว เจริงอรรถที่ ๘, น.๓๖.